

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK, TOSHKENT SHAHRI IQTISODIY O'SISHINING ASOSIY OMILI SIFATIDA

Norxodjaev Muxtor Ravshanovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Masofaviy va 2-oliy ta'lim fakulteti,
Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) yo'nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Toshkent shahri zamonaviy iqtisodiy taraqqiyot bosqichiga chiqqan, rivojlanib borayotgan poytaxtlardan biridir. Bu rivojlanishning asosi va negizi, eng avvalo, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining uzluksiz kengayib borayotganidadir. Bozorda va jamiyatda boshqaruv tizimi takomillashishi, yangi ish o'rinlari ochilishi, innovatsion mahsulotlar va xizmatlar paydo bo'lishi bevosita urib-turgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatiga bog'liq. Shu sababli, bugungi kunning eng muhim harakatlantiruvchi kuchi, iqtisodiy o'sishning eng asosiy omili sifatida aynan xususiy tadbirkorlik va kichik biznes faoliyatini aytish mumkin.

Kalit so'zlar: kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, Toshkent shahri, iqtisodiy o'sish, ish o'rinlari, innovatsion rivojlanish, xizmat ko'rsatish, savdo sektori, investitsiya muhiti, raqobatbardoshlik.

Toshkent shahri qadimdan savdo, hunarmandchilik va xizmat ko'rsatish markazi bo'lib kelgan. Aynan shunday tarixiy tajribalar va an'analar zamonaviy iqtisodiy islohotlar uchun zamin hozirlaydi. Mustaqillik yillarida poytaxtda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikka qaratilgan alohida e'tibor natijasida, bu sohalarning iqtisodiyotdagi ulushi yil sayin oshmoqda. Davlat tomonidan yuzlab qonun va me'yoriy hujjatlar, farmon va qarorlar qabul qilinishi, soliq imtiyozlari, subsidiyalar, kredit mahsulotlari va zamonaviy infratuzilmalarning tuzilishi kichik biznesni keng qamrovli yuksalishiga omil bo'lyapti. Toshkent shahrida amalga oshirilayotgan iqtisodiy rivojlanish strategiyasi doirasida ko'plab kichik korxonalar ochildi. Ular ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlari, jumladan, savdo, aholiga xizmat ko'rsatish, transport va logistika, axborot texnologiyalari, xizmatlar infrastruktursi kabi sohalarda faoliyat yuritmoqda. Kichik biznes korxonalari nafaqat yangi ish o'rinlari yaratmoqda, balki sanoat, texnologik va innovatsion jihatdan ham poytaxtning yangi imkoni bo'lib xizmat qilmoqda. Xususiy tadbirkorlik faoliyati Toshkent shahrida aholining iqtisodiy farovonligini oshirish, turmush sharoitini yaxshilash, ijtimoiy infratuzilmani mustahkamlash, jamiyatda tadbirkorlik muhitini kuchaytirish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Tadbirkorlar o'z bizneslarini ochar ekan, nafaqat o'zlari uchun, balki jamiyat uchun ham foydali ish o'rinlarini yaratadi. Ular yangiliklarni, zamonaviy texnologiyalarni iqtisodiyotga olib

kiradi, ishlab chiqarilayotgan mahsulot va xizmatlar sifatini tubdan yaxshilaydi [1].

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik o'z navbatida mahalliy bozorni raqobatbardosh qilmoqda. Bu orqali Toshkent shahri iqtisodiy hayotida sifatli mahsulot va xizmatlar uchun haqiqiy talab va taklif shakllanadi, natijada iste'molchilar tanlovi kengayadi, narxlar hamda sifat o'rtasida muvozanat saqlanadi. Xususiy sektor faoliyati orqali ham davlat byudjeti daromadlari ko'payadi, eksport salohiyati mustahkamlanadi. Kichik korxonalar tezkor harakatlanuvchanlik va moslashuvchanlikka ega, ular iqtisodiy krizislarga qarshilik ko'rsatish imkoniyatiga egadir. Poytaxt sharoitida aholining asosiy qismi xizmat ko'rsatish, savdo va ishlab chiqarish sohalarida band. Bu esa bevosita kichik biznes rivoji bilan chambarchas bog'liq. Xizmatlar sektori bo'yicha xorijiy tajribalarni o'rganish, zamonaviy boshqaruv usullarini tadbqiq etish, yangi loyihalarni amalga oshirish orqali tadbirkorlar faoliyati zamonga hamohang rivojlanmoqda. Shuningdek, Toshkent shahrida qulay infratuzilma, zamonaviy bozorlar, biznes-inkubatorlar, startap markazlarining paydo bo'lishi imkoniyatlarni yanada kengaytiradi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish borasida Toshkent shahri ma'muriyati va mutasaddi idoralar o'z oldilariga muhim vazifalarni belgilab qo'ygan. Bu borada eng muhim jihatlardan biri - tadbirkorlik muhiti erkin va ochiq bo'lishini ta'minlash, byurokratik to'siqlarni bartaraf etish, soliq va boshqa moliyaviy imtiyozlar berish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etishga ko'maklashish va ishonchli bank moliyalashtirish tizimini yo'lga qo'yishdir. Xususiy tadbirkorlikni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash borasida yuqori darajadagi e'tibor natijasida poytaxtda yoshlar, ayollar va nogironligi bor shaxslar uchun ham keng imkoniyatlar ochilyapti. Maxsus o'quv kurslari, grant dasturlari, inkubatsion markazlar orqali nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy tenglik tamoyili ham mustahkamlanmoqda. Yoshlarning innovatsion loyihalari, ayollar tomonidan ochilgan ijtimoiy korxonalar, kichik servis-firmalar, yangi restoran, kafe, go'zallik salonlari kabi xizmatlar aholiga bevosita foyda va qulaylik olib kirmoqda [3].

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik shahar yangi mikro rayonlari, massivlari, turar joy hududlarida ham faol ravishda kengaymoqda. Ular turli buyumlar ishlab chiqarish, oziq-ovqat ta'minoti, kiyim-kechak va maishiy xizmatlar, ta'lim, sog'liqni saqlash, ko'ngilochar sohalar singari yo'nalishlarni qamrab olgan. Bu orqali poytaxt aholisi o'z mahallasidan chiqmasdan, kerakli xizmat va mahsulotlarni xarid qilmoqda, vaqt va mablag'ini tejamoqda. Barcha rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotga erishishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik bosim kuchi hisoblanadi. Toshkent shahri ham dunyo tajribasini o'rganib, xalqaro standartlarga mos infratuzilmalarni joriy etmoqda. Masalan, elektron xizmatlar, onlayn savdo platformalari, tarmoq marketingi, franshiza asosida ishlash, startap texnologiyasi va boshqa ilg'or yo'nalishlar kichik biznes uchun yangi imkoniyatlarni ochdi. Kichik biznesning afzalliklaridan yana biri shundaki, u aholi

bandligini ta'minlabgina qolmay, aholining mehnat faoliyati uchun rag'batlantiruvchi, tashabbuskorlik va fidoyilik sifatlarini rivojlantiradi. Bu esa Toshkent shahri zamonaviy jamiyatining ijtimoiy-ma'naviy baraka manbai sifatidagi ahamiyatini yanada oshiradi. Tadbirkorlik hissi kuchli odamlar har doim jamiyat taraqqiyotining oldingi saflarida bo'lgan va ular zamonaviy talablarni tezroq o'zlashtiradi [4].

Xususiy tadbirkorlik sohasida yangi loyihalar, kichik ishlab chiqarish sexlari ochilishidan to, yirik restoran, servis markazlari va onlayn xizmatlar ko'rsatishgacha barcha sohalarida dinamizm yuqori. Bu yerda, ayniqsa, xotin-qizlar va yoshlarning faol ishtiroki alohida tahsinga loyiq. Ularning biznes g'oyalari, zamonaviy innovatsiyalar, noan'anaviy yondashuvlari shahar taraqqiyotiga yangi sur'atlar bag'ishlamoqda. Kichik biznes va tadbirkorlikda faoliyat yurituvchi korxonalar o'z ish faoliyati davomida salbiy muammolar ham uchratishga majbur bo'ladi. Biroq, davlat tomonidan ko'rsatilayotgan har tomonlama yordami, konsalting, axborot-ko'mak markazlari, yuridik va moliyaviy maslahatlar, avtomatlashtirilgan xizmatlar va raqamli texnologiyalarning joriy etilishi bunday muammolarni sezilarli darajada kamaytirmoqda. Kichik tadbirkorlik va xususiy biznes Toshkent shahri iqtisodiy o'sishi uchun ilg'or harakatlantiruvchi omil ekani aniq. Aynan shular raqobatbardoshlik, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarish, mahalliy va xorijiy investitsiyalar oqimini kuchaytirish, innovatsion mahsulotlar va zamonaviy xizmatlar ko'lamini kengaytirishda asosiy rolni bajarmoqda [5].

Poytaxt hayotida kichik biznes va xususiy tadbirkorlarning hissasi orqasidan iqtisodiyot barqaror rivojlanmoqda. Mahalliy istiqbol loyihalari, yangi infratuzilma, zamonaviy savdo-ko'ngilochar markazlari, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish nuqtalari paydo bo'lmoqda. Bu esa aholi bandligining ortishi, daromadlarning ko'payishi, shahar iqtisodiy salohiyatining ortishiga olib kelmoqda [6].

Xulosa: Umuman olganda, Toshkent shahri iqtisodiy rivojlanishida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada kengroq targ'ib qilish, har tomonlama ko'mak ko'rsatish, ilg'or texnologiya va menejment tajribalarini joriy qilish orqali aholining turmush farovonligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Kichik biznes tarmoqlari qanchalik kengaysa, innovatsion g'oyalar va yangi ish o'rinlari soni ham shunchalik ko'payadi. Bu jarayonda, har bir tadbirkor, ishbilarmon va jamiyat a'zosi o'z salohiyati, iqtidori, bilim va tajribasini poytaxt taraqqiyoti yo'lida safarbar qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, D. (2018). "Kichik biznes subyektlarini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari". Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 6(4), 112-117.
2. Aripov, H. (2019). "Xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning istiqbollari". Samarqand iqtisodiyoti jurnali, 11(2), 57-63.

3. Boboyev, O. (2020). “Toshkent shahrida kichik biznesning iqtisodiy o‘shidagi o‘rni”. Iqtisodiy tadqiqotlar, 4(3), 85-91.
4. Ibragimova, Z. (2021). “Kichik va o‘rta biznesda zamonaviy boshqaruv usullari”. Moliyaviy hamkorlik, 2(1), 44-50.
5. Jabborov, A. (2017). “Toshkentda xizmat ko‘rsatish sohasini rivojlantirish”. Yangi iqtisodiy tadqiqotlar, 3(6), 29-35.
6. Kadirova, S. (2017). “Biznes va tadbirkorlikda innovatsion yondoshuvlar”. Innovatsiyalar va marketing, 1(2), 60-66.
7. Nasriddinov, D. (2018). “Kelajak iqtisodi: kichik biznesning roli”. Zamonaviy iqtisodiyot, 8(5), 101-108.